

משרד החינוך

האגף לחינוך קדם יסודי

חג השבועות - כל שנה מחדש

חג שבועות- מסרים והקשרים

מיציאת מצרים עד מתן תורה

כדי ליצור קשר משמעותי בין פסח ויציאת מצרים לשבועות ומתן תורה, יש להקדיש את פרק הזמן שבין פסח לשבועות לסיפור האירועים, העוברים על בני ישראל במדבר בדרך לארץ כנען.

ביכורים אז והיום

"חג הביכורים" שהוא אחד משמות החג מציב בפנינו תהיות וקשיים באשר לציון החג כיום לעומת החגיגות בעבר. כיום, כשבית המקדש אינו קיים, לא ניתן לקיים את מצוות הבאת הביכורים לכוהנים וללווים. בנוסף, פיתוח החקלאות בארץ הביא לגידולים רבים ומגוונים שמועד הבשלתם אינו תואם את עונת הביכורים המסורתית בחודש סיוון. לכן, יש לשקול מחדש את התייחסותנו בגן למשמעות הדתית והחקלאית של החג. **נתאר בפני הילדים את האירועים שהתרחשו בזמן העלייה לרגל לבית המקדש לשם הבאת ביכורים ונציין בפניהם שכך היה נהוג בעבר. כיום ניתן לקרב את הילדים לרוח התקופה ההיא באמצעות עריכת טקס שחזור- לזכר ימים עברו.**

טנא בגן הילדים – קישור משמעותי לחג

כיום, כשמטרת הבאת הביכורים לגן אינה ברורה לילדים ולהורים, יש לשקול מחדש את הבאת הטנא מן הבית אל הגן, כחלק מחגיגת שבועות. במידה שיוחלט לבקש טנא מן הבית, חשוב לקשור זאת רעיונית לשחזור טקס הבאת הביכורים לבית המקדש. **יש להבהיר להורים את משמעות הבאת הטנא לגן ולציין בפניהם שהפעילות סביב הטנא נעשית בהקשר לקירוב הילדים למסורת יהודית עתיקה.**

מחברים לאדמה ולארץ

חג השבועות מדגיש את עברו של עם ישראל כעם עצמאי החי על אדמתו. במוקד החג הקשר השורשי אל הארץ ואל צמחייתה. קשר זה בא לידי ביטוי בציון הקציר ושבעת המינים. חג השבועות מהווה הזדמנות נוספת לעיסוק בשפע הפירות שנתברכה בהם ארץ ישראל. אזכור פירות הארץ בהקשר לשבעת המינים ול-"ארץ זבת חלב ודבש", מפתח קשר רגשי עם אדמת ארץ ישראל, ממנה אנו ניזונים. קשר זה מסייע בפיתוח הזהות של אדם למולדתו.

עשרת הדברות

עשרת הדברות, שהושמעו לבני ישראל במעמד הר סיני, הינם רעיונות מופשטים, הקשים להבנה בגיל הרך. עם זאת חשוב להשמיעם כמקשה אחת בפני הילדים על מנת שיהוו בסיס למורשת התרבותית, אותה אנו שואפים להטמיע החל מהגיל הצעיר. במעמד הר סיני בני ישראל קיבלו על עצמם את מלכות ה' וקיום עשרת הדיברות. לאחר מעמד זה משה עלה להר סיני כדי לקבל את לוחות הברית וללמוד את חוקי התורה כדי שיוכל ללמד את עם ישראל. פעמיים עלה משה להר סיני למשך 40 יום כדי לקבל את לוחות הברית. בפעם הראשונה נשברו בשל חטא העגל, לכן שב ועלה כדי לקבלם בשנית. לפי המסורת בני ישראל קיבלו את לוחות הברית ביום כיפור. **בבואנו ללמד את הנושא יש להפריד בין המעמד של קבלת עשרת הדברות וקבלת לוחות הברית. אפשר לתאר את מעמד הר סיני על כל הדרו, להוסיף ולספר שלאחר המעמד ה' הזמין את משה כדי שילמד את כל התורה ויקבל אותה חקוקה על אבן-לוחות הברית.**

משרד החינוך

האגף לחינוך קדם יסודי

מגילת רות בגן הילדים

מגילת רות מכילה בחובה סיפור עלילתי, מותח, עם סוף טוב, המשלב בתוכו ערכים אמונותיים, חברתיים ומוסריים. סיפור במגילה מגולל בפנינו תיאור של תקופה מימי השופטים את התלות של האדם ביבול האדמה, ומכאן את השמחה והתודה לה' כשהיבול מצליח. מה קורה לאנשים שאין להם אדמה איך הם מתפרנסים? מי דואג להם? בסיפור זה מתבטאת היטב הדאגה לחלש דרך המצוות- לקט, שכחה ופאה. השכר שקיבל בעז על כך שעזר לעניים: הוא התחתן עם רות המואביה ונכדו הוא דוד המלך. ובמה זכתה רות המואביה שיצא ממנה דוד המלך? שהייתה אמיצה וחזקה לא הפקירה את נעמי, עזבה את עמה ודבקה בה'.

מומלץ להעזר בחוברת "יציאת מצרים ומתן תורה" מקרא לגיל הרך למוסדות חינוך ממלכתיים (לרכישה במכללות ולעיון בספריות פדגוגיות) במדריך - הצעה לחלק את הרצף המקראי לעשרה המשכים. בצד הצעות לאופן הסיפור מוגשות הצעות לפעילויות הקשורות בו מתחומי תנועה, המחזה, מלאכת יד ומוזיקה.

[לרענון - עקרונות בהוראת המקרא בגן הילדים](#)

"ארץ זבת חלב ודבש" ומיני דגן

האזכור של חלב ודבש ומיני הדגן בהקשר לחג השבועות בא לרמוז על תנובתה של ארץ ישראל. חשוב שהדגש בעיסוק בנושאים אלה יהיה מזווית ראייה זו ולא מהפן התעשייתי (תהליך ייצור החלב, לחם, דבש וכד').

שבעת המינים כל השנה

העיסוק בשבעת המינים בחג השבועות יהיה לאחר שהילדים הכירו את שבעת המינים בחול ובחג לאורך השנה. נחשוף את הילדים לשבעת המינים גם באמנות היהודית ובאמנות הישראלית. הילדים יכירו במהלך השנה את:

- הגפן בהקשר לקידוש בשבת, בקבלת שבת בגן ובכל החגים
- מיני הדגן נכיר לילדים בשלבי הכנת הגינה הלימודית (זריעה) ובזמן הקציר
- דגן, תירוש ויצהר מופיעים על שולחן השבת: החלה מייצגת את הדגן, היין את התירוש, הנרות את שמן הזית
- הרימון בראש השנה ובשמחת תורה (רימוני תורה)
- הזית בסוכות, בחנוכה, בט"ו בשבט וביום העצמאות
- התמר בסוכות
- התאנה, בחג השבועות.

תערוכה לכל המינים

לקראת שבועות, נערוך תערוכה בנושא "שבעת המינים" שאותם פגשנו לאורך השנה. נאסוף חפצים שיש בהם מוטיבים משבעת המינים- מטבעות, בולים, חפצי יודאיקה, פריטי לבוש. כמו כן ניתן להציג תמונות אמנות בנושא, שנחשפנו אליהם במהלך השנה. את התערוכה ניתן להפוך למרכז פעיל הכולל: מקורות מידע, חקר, יצירה, ספרות ועוד-בזיקה למוטיבים המופיעים בחפצים שיאספו לתערוכה.

משרד החינוך

האגף לחינוך קדם יסודי

"אנו מכריזים" על שבעת המינים

הילדים יכירו כרזות בהן מוצגים שבעת המינים. בהמשך יוכלו לעצב כרזות משלהם בנושא. בכרזות ניתן לשלב, ציור, הדבקות, כתיבה וכו'. כדאי לקשט את הגן בכרזות. אפשר להציע פעילות זו כפעילות להורים ליצור במשותף עם ילדם כרזה בנושא "שבעת המינים". הילדים יביאו את הכרזות לגן יספרו לילדי הגן על דרך העשייה ועל התוכן הנבחר. נערוך תערוכת כרזות באזור בגן שיוחד לכך. את המרחב בגן, שיוקדש לתערוכה, ניתן להפוך למרכז פעילות, שבו יפעלו ייצרו וילמדו בעקבות הכרזות. למשל: זיהוי כרזות באמצעות חידות (אני מתבונן בכרזה שבה...); זיהוי מוטיבים משותפים בכרזות; התמקדות בסיפורה של אחת הכרזות; הכרזה שאני הכי אוהב; עיצוב כרזות משלהם בנושא, ועוד. מרכז זה יוכל לשמש גם כמרכז חקירה על שבעת המינים.

בולים לשבועות

הילדים יכירו בולים של השירות הבולאי המתייחסים לנושאי החג. הילדים יצרו בולים משלהם בנושא החג. את התוצרים, שיכינו הילדים ניתן לסרוק ולהקטין לגודל של בול. הזמנה להורים לפעילות משותפת לכבוד החג תוכל להישלח במעטפה, שיכינו הילדים ועליה יודבק בול מעשה ידיהם.

יום אחד שמונה שמות

לחג השבועות שמונה שמות המבטאים את עושר התכנים והסמלים המאפיינים אותו. יש המסמנים אותם בראשי תיבות - חק"ת שבע"ה - חמישים, קציר, תורה, שבועות או שבועות, ביכורים, עצרת, הקהל. ראשי התיבות חובקים בתוכם משמעות נוספת - "חקת שבעה" קבלת חוקי התורה בתום שבעה שבועות.

חג השבועות

החג אותו אנו חוגגים ב- ו' בחודש סיוון הוא היחיד המצוין במקרא ללא תאריך מדויק כנהוג לגבי חגים אחרים. כתוב רק "שבעה שבועות, תספור-לך... ועשית חג שבועות, לה' אלהיך" (דברים ט"ז 9). התאריך המדויק נקבע על פי ספירה של שבעה שבועות מחג הפסח ומכאן גם שמו. חג השבועות הוא חג בו מצווים לשמוח יחד עם כל שכבות העם מתוך תחושה של שוויון ושותפות "ושמחת לפני ה' אלהיך, אתה ובנך ובתך ועבדך ואמתך, והלוי אשר בשעריך, והגר והיתום והאלמנה אשר בקרבך" (דברים ט"ז 11). מצווה נוספת בחג השבועות היא נתינה מתוך נדיבות ועל פי היכולת האישית שבה בורך כל אחד על ידי ה' "ועשית חג שבועות, לה' אלהיך--מסת נדבת ירך, אשר תתן: כאשר יברךך, ה' אלהיך." (דברים ט"ז 10).

חג מתן תורה

השם "חג מתן תורה" אינו מוזכר בתורה. הוא מבוסס על מקורות תלמודיים ומדרשיים שעל פיהם ניתנה התורה ב-ו' בחודש סיוון. פרשני המדרש מוצאים לכך סימוכין במקרא, בספר דברים ובדברי הימים בסידור התפילות נקרא החג 'זמן מתן תורתנו' ומכאן כינויו. מדרשים רבים דנו בשאלה מדוע דווקא למאורע כל כך משמעותי בחיי העם היהודי - קבלת התורה - אין אזכור של תאריך בספר הספרים. הרבי מקוצק דורש כי מתן תורה חל בזמן קבוע אך קבלת התורה היא אישית וחלה בכל יום ויום.

יום הביכורים

פעם בשנה מצווה הייתה להביא את ביכורי היבול החקלאי לבית ה' ולתיתם לכוהנים המשרתים בקודש. "והיה, פי-תבוא אל-הארץ, ... ולקחת מראשית כל-פרי האדמה, ... שמת בטנא; ... ובאת, אל-הכהן, ... ולקח הפהן הטנא, מידך; והניחו--לפני, מזבח ה' אלהיך." (דברים כו 4-1)

משרד החינוך

האגף לחינוך קדם יסודי

חג הקציר

אחד מתכניו המרכזיים של החג הוא אירוע הקציר. בימי קדם היה קיומו של האדם מבוסס על עבודת האדמה ועל קציר יבולה. הבשלת החיטה בעונה המתאימה והאפשרות לקצור אותה הייתה סיבה לחגוג. "וְחַג שְׂבֻעַת תְּעֻשָׂה לָהּ, בַּיּוֹם קָצִיר חֲטִיִּים" (שמות ל"ד 22)

חג עצרת

עצרת, אספת עם, נקבעה בתורה בשני מועדים - ביום השמיני של חג הסוכות וביום השביעי של חג הפסח. חז"ל קבעו כי חג השבועות נוסף כעצרת לפסח. אנו למדים על כך מהכינוי עצרת שבו מכונה חג השבועות במסכת ראש השנה "בארבעה פרקים העולם נדון: בפסח על התבואה, בעצרת על פירות האילן... (פרק א' 2). חג השבועות הפך ל"עצרת" על פי חז"ל מאחר שעצרת היא יום חג שאין לגביו מצוות מיוחדות המוטלות על היחיד. את החגים מאפיינת בדרך כלל מצווה מיוחדת: בפסח - אכילת מצה, בסוכות - בניית סוכה וכו', ימי העצרת מאופיינים בכך שאין מצווה ייחודית חלה בהם והדין היחיד התקף בהם הוא - עצירה - הפסקת העשייה. כך בשמיני עצרת בחג סוכות, כך בעצרת פסח וכך בשבועות. עד חורבן בית המקדש היו מקיימים מצוות הבאת "שתי הלחם" בשבועות, מאז שחרב אין מצווה ייחודית חלה על יום זה ולכן גזרו חז"ל כי שבועות שייך לעצרות. (קדושת לוי)

חג השבועות (מהמלה שבועה)

שם זה ניתן על פי המסורת לחג בשל שתי השבועות שנתנו ביום זה. האחת שבועתו של עם ישראל לקיים את מצוות התורה "וַיֹּאמְרוּ, כֹּל אֲשֶׁר-דִּבֶּר ה' נַעֲשֶׂה וְנִשְׁמָע". (שמות כ"ד 7). השנייה שבועתו של ה' שעם ישראל יהא עמו הנבחר עם סגולה ולא יוחלף על ידי אחר.

חג החמישים

בזמן בית המקדש השני היה מקובל לקרוא לחג "חג החמישים" על שום חמישים הימים שבין פסח לשבועות "וְאִסְפַּרְתֶּם לְכֶם, מִמִּחֶרֶת הַשָּׁבֹת, ... חֲמִשִּׁים יוֹם" (ויקרא כ"ג 15-17). כך תורגם שמו של החג בתרגום השבעים וכך נשאר שמו של החג בשפות זרות. המספר חמישים הטבוע בחג השבועות יוצר קשר סמלי גם למניין חמישים השנים לשנת יובל. שנה בה זכאים בדרור וחרות כל האדם והאדמה.

יום הקהל

ביום מתן-תורה הקהיל משה את כל העם לפני הר-סיני שנאמר "הַקְהֵל-לִי אֶת-הָעָם, וְאֶשְׁמַעֵם אֶת-דְּבָרֶי: אֲשֶׁר יִלְמְדוּן לִירְאָה אֹתִי, כָּל-הַיָּמִים אֲשֶׁר הֵם חַיִּים עַל-הָאָדָמָה, וְאֶת-בְּנֵיהֶם, יִלְמְדוּן" (דברים ד 10). השם הקהל מביע את מושג האחדות של עם ישראל כפי שבא לידי ביטוי במעמד הר סיני.

[פעילויות להוראה ולמידה לגן הילדים ניתן למצוא במרחב הפדגוגי](#)